

บทที่ ๓

ความเชื่อที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังวัดสระบัวแก้ว บ้านวังคูน

ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

ในบทที่ ๓ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนัง วัดสระบัวแก้ว บ้านวังคูน ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งประกอบด้วยประวัติของหมู่บ้านวังคูน ประวัติจิตรกรรมฝาผนังวัดสระบัวแก้ว ความเชื่อที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนัง มีรายละเอียด ดังนี้

๓.๑ ประวัติของหมู่บ้านวังคูน

บ้านวังคูน เป็นชุมชนอายุมากกว่าร้อยปีประชากรเป็นชาวไทย-ลาวสองกลุ่มใหญ่ กลุ่มแรกอพยพมาจากอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มที่สองมาจากบ้านนาโพธิ์ บ้านหนองบัว บ้านหนองจุก อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจุบันมีอยู่ประมาณ ๒๐๐ ครัวเรือน ประชากร ประมาณ ๑,๑๐๐ คนและบ้านวังคูนเป็นบ้านที่จัดการศึกษานอกระบบ ๕ ดาวซึ่งได้จัดกิจกรรมบ้านหวาง ปลุกผักในกระถางที่ทำจากยางรถยนต์ที่ไม่ใช้แล้วนำมาตัดตกแต่งเป็นกระถางใช้ ปลุกผักตามริมถนนเพื่อรกรายจ่ายในการซื้อผักในการประกอบอาหารของแต่ละวัน ในครัวเรือนและยังเป็นการพัฒนาภูมิทัศน์ของถนนในหมู่บ้านให้มีความสวยงามได้

๓.๒ ประวัติจิตรกรรมฝาผนังวัดสระบัวแก้ว

วัดสระบัวแก้ว ตั้งอยู่ที่บ้านวังคูน ต.หนองเม็ก อ.หนองสองห้อง สิมสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๔ สมัยรัชการ ๗ โดยพระครูวิบูลย์พัฒนยุคต์ (หลวงพ่อดุ้ย) เจ้าอาวาสในขณะนั้น ได้นำแบบวัดบ้านยาง อ.บรบือ จ.มหาสารคาม ซึ่งเป็นบ้านเกิดของท่าน เป็นแบบในการก่อสร้าง ช่วง

* สัมภาษณ์ นายปัญญา อุดมรัตน์, ผู้ใหญ่บ้านบ้านวังคูน, ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

แต่้มคือ นายกิ นายทองมา นายน้อยบ้าน โศกธาตุ และนายพรหมา จาก อ.วาปีปทุม จ.มหาสารคาม ร่วมเขียนด้วย ^๒ โดยสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ สถานเอกอัครราชทูต เนเธอร์แลนด์ นายกร ทัพพะรังสี ธนาคารเอเชียฯ บริษัทมลิฟ้าฯ หน่วยราชการจังหวัดขอนแก่น และประชาชน ร่วมกันบูรณปฏิสังขรณ์ สิมหลังนี้จนแล้วเสร็จและสมเด็จพระเจ้าฟ้างแผ้ว เจ้าฟ้า กัลยาณิวัฒนาฯ เสด็จประกอบพิธียกยอดผาสาท (ปราสาท) สิม เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๔๔ ^๓

จุดเด่นของวัดแห่งนี้ คือ ภาพจิตรกรรมและประติมากรรม ตรงเชิงบันไดทางขึ้นสู่ โบสถ์ ที่เป็นสิ่งห่มอบทั้งซ้ายและขวา ด้านหน้าสิ่งทั้งสองมีรูปปั้นคนนั่งเหยียดเท้า รูปปั้นทั้งสองล้วนเป็นฝีมือของหลวงพ่อดุข พระอุปัชฌาย์ วัดสระบัวแก้ว ส่วนผนังของโบสถ์แห่งนี้ก่ออิฐถือปูน บริเวณภายในและภายนอกผนังทั้งสี่ด้าน จะปรากฏจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้คน ชาดก สวรรค์ นรก หรือนิทานพื้นบ้าน เป็นต้น มีการแบ่งองค์ประกอบของภาพออกเป็นตอนๆ โดยช่างแต่้ม จะใช้เส้นแถบหรือสีนเทาเป็นตัวแบ่งเรื่อง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วช่างแต่้มอีสานมักไม่ปรากฏว่ามีสีนเทา สีนเทานี้มีรูปร่างเหมือนสายฟ้าแลบ สามารถเห็นได้ในงานจิตรกรรมฝาผนังสมัยกรุงศรีอยุธยา และต้นกรุงรัตนโกสินทร์ สิ่งที่น่าสนใจ และเกิดความประทับใจเป็นพิเศษสำหรับช่างแต่้ม

วัดสระบัวแก้ว คือช่างแต่้มคู่ออกจะมีอิสระเสรี สามารถที่จะแสดงฝีมือของตนได้อย่างเต็มที่ต่อการเขียนภาพต้นไม้ ใบไม้ และภาพสัตว์นานาชนิด ซึ่งลักษณะนี้จะคล้ายกับงานจิตรกรรมตะวันตก ในสมัยอิมเพรสชันนิสม์สังเกตได้จากฝีแปรงการแตะแต่้ม ส่วนสีที่ใช้จะเป็นสีเหลือง คราม ดินแดง เขียว ฟ้า ดำ การเดินทาง จากขอนแก่น ใช้ทางหลวงหมายเลข ๒ (มิตรภาพ) มุ่งสู่อำเภอพล ระยะทางประมาณ ๘๕ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข ๒๐๗ ไปยังอำเภอหนองสองห้อง ประมาณ ๑๗ กิโลเมตร (ระหว่างกิโลเมตรที่ ๒๗-๒๘) ก็จะถึงบ้านวังคูณ แล้วเลี้ยวขวาเข้าไปประมาณ ๑ กิโลเมตร สำคัญคือ ฐานอาคารศิลาแลงรูปทรงสี่เหลี่ยมผืน

^๒ สัมภาษณ์ พระครูจารุธรรมสาร, เจ้าอาวาสวัดไทยนิคม เจ้าคณะตำบลหนองเม็ก, ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔

^๓ สัมภาษณ์ พระครูวิบูลสารการ, เจ้าอาวาสวัดสระบัวแก้ว, รองเจ้าคณะอำเภอหนองสองห้อง , ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔

ฝ่ายตามแนวทิศเหนือ - ใต้ ที่ด้านหน้าอาคารมีการนำชิ้นส่วน กรอบประติมากรรมจารึกมาปักไว้ เป็นจารึกอักษรขอมโบราณภาษาเขมร ระบุมหาศักราช ๙๙๕ ตรงกับ พ.ศ. ๑๕๓๖ สันนิษฐานว่า เป็นศาสนาในวัฒนธรรมเขมร

๓.๓ ความเชื่อที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังวัดสระบัวแก้ว บ้านวังคูน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

ความเชื่อและหลักธรรมที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนัง ที่ช่างเขียนหรือจิตรกรต้องการสื่อสะท้อนให้เกิดจิตสำนึกทางจริยธรรมให้แก่ผู้ชมนี้ เป็นสิ่งที่มองเห็นได้ง่าย จึงเหมาะกับชาวบ้านหรือคนธรรมดาสามัญที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ ซึ่งในสมัยนั้นน้อยคนนักที่จะอ่านออกเขียนได้ จะอ่านออกเขียนได้ก็เฉพาะบางคนบางกลุ่มบางชนชั้นเท่านั้น ดังนั้นหลักธรรมที่จะพอสื่อทำความเข้าใจกับชาวบ้านธรรมดา ก็คือคำสอนที่เกี่ยวกับกรรม กฎแห่งกรรมและการเวียนว่ายตายเกิดตามผลกรรมดังที่กล่าวกันว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” โดยเฉพาะภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดสระบัวแก้ว บ้านวังคูน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น มีความโดดเด่นใน ๓ เรื่อง คือ เรื่องมหาเวสสันดรชาดก เรื่องพุทธประวัติและเรื่องสังข์สินไชย ซึ่งช่างเขียนได้บรรจงวาดไว้ เพื่อเป็นคติธรรมสอนใจแก่อนุชนรุ่นหลังในเรื่องราวต่างๆ ดังนี้เนื้อหาของแต่ละเรื่องต่อไปนี้

๓.๓.๑ เรื่องมหาเวสสันดรชาดก เรื่องมหาเวสสันดรชาดกนี้^๔ ของเดิมแต่งไว้ด้วยภาษาบาลี เป็นคาถาล้วนมีจำนวน พันคาถา ต่อมาภายหลังมีพระอรรถกถาจารย์แต่งอรรถกถาภาษาบาลี อธิบายความเป็นคำร้อยแก้วเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น เมื่อพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามายังประเทศไทย เรื่องมหาเวสสันดรชาดกก็แพร่หลายเข้ามาด้วย ในระยะแรก พระพุทธศาสนิกชนชาวไทยสมัยสุโขทัย คงใช้เทศน์และสวดกันเป็นคาถาภาษาบาลีล้วนๆ อย่างที่เรียกกันในปัจจุบันว่า เทศน์คาถาพัน ต่อมาเมื่อมีผู้รู้ภาษาบาลี จึงได้มีการแปลคาถาภาษาบาลีออกเป็น

^๔ ธนิต อยู่โพธิ์, ตำนานเทศน์มหาชาติและแหล่งเครื่องเล่นมหาชาติบางแห่ง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศิwap, ๒๕๑๔) หน้า ๑๑.

ภาษาไทย^๕ แต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีของสยามประเทศ แต่เห็นจะไม่ได้แต่งเป็นกลอนและคงจะไม่ยาวนานจึงมิได้มีคำแปลครั้งนั้นเหลืออยู่ให้พบเลย

ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้มีการแปลมหาเวสสันดรชาดกเป็นภาษาร้อยกรอง เรียกว่า มหาชาดิกคำหลวง เพื่อให้อุบาสิกให้สำหรับสวดในพิธีบำเพ็ญกุศลเนื่องในวันนักขัตฤกษ์ หนังสือมหาชาดิกฉบับนี้ถือกันว่าเป็นฉบับเก่าที่สุดที่มีอยู่ในปัจจุบัน ครั้นถึงสมัยของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม ในปีพุทธศักราช ๒๑๔๕ ได้โปรดให้นักปราชญ์ราชบัณฑิตแต่งหนังสือมหาชาดิกคำหลวงขึ้น เรียกว่า กาพย์มหาชาดิก ใช้สำหรับพระภิกษุสงฆ์เทศน์ให้พุทธศาสนิกชนฟัง เนื่องจากหนังสือกาพย์มหาชาดิกมีความยาวเกินไป จะเทศน์ให้จบทั้ง ๑๓ กัณฑ์ในวันเดียวไม่ได้ ดังนั้นบัณฑิตจึงได้ตัดทอนเนื้อความภาษาไทยในกาพย์มหาชาดิกให้สั้นและกระชับยิ่งขึ้น ทำให้สามารถเทศน์ได้ทั้งคาถาภาษาบาลีและคำแปลจบใน ๑ วัน ^๖ จึงสำเร็จรูปเป็นหนังสือมหาชาดิกกลอนเทศน์หรือร้อยเวสสันดรชาดก ซึ่งเราได้ฟังกันในชั้นหลังนี้ และได้แพร่หลายตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา

ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้มีการแปลแต่งเป็นสำนวนต่างๆ ไว้หลายสำนวน^๗ ได้กล่าวว่า กรมศึกษาธิการ(กระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน) ได้จัดรวบรวมมหาชาดิกคำกลอนเทศน์สำนวนต่างๆ และคัดเลือกสำนวนที่มีความไพเราะมากที่สุดได้ครบทั้ง ๑๓ กัณฑ์ นำมารวมพิมพ์เป็นเล่มสำหรับใช้เป็นแบบเรียนในปี พ.ศ.๒๕๔๒ และเรียกตามชื่อชาดกว่ามหาเวสสันดรชาดก ฉบับ ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้ เวสสันดรชาดก จัดเป็นวรรณคดีพุทธศาสนาที่สำคัญ เพราะดีพร้อมทั้งเนื้อหา ศิลปะ การประพันธ์ กวีใช้สำนวนโวหารประณีตลึกซึ้งและมีคุณค่ามากทั้งในด้านอักษรศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมและคตินิยม ด้วยเหตุนี้ เวสสันดรชาดก “จึงมีคุณค่าประดุจ

^๕ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ, กาพย์มหาชาดิก , พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา, ๒๕๐๓) หน้า ๘๖.

^๖ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ, กาพย์วันประเวศน์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๙๕) หน้า ๑.

^๗ ประสิทธิ์ ศรีสมุทร, วรรณคดีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา , (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิก, ๒๕๔๖), หน้า ๖๒ – ๖๓.

^๘ พระครูวิจิตรธรรมโกศล (ชัยวัฒน์ ธมฺมวฑฺฒโน), กะเทาะเปลือกเวสสันดรชาดก , พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลียงเชียง, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

เพชรเมื่อดามที่สามารถนำไปประยุกต์เข้ากับชีวิตประจำวันได้ทุกระดับ เป็นตัวอย่างแห่งการปฏิบัติราชการ ตลอดจนการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ นอกจากนี้ พุทธศาสนิกชนยังนับถือกันมาแต่โบราณว่า^๕ ผู้ใดได้ฟังเทศน์มหาชาติจะได้ผลานิสงส์มากจึงเกิดเป็นประเพณีมีเทศน์มหาชาติกันเป็นประจำทุกปี และถือกันอีกว่าต้องฟังให้จบในวันเดียว จึงจะได้านิสงส์แรง ความนิยมนี้นี้มาตั้งแต่ครั้งสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

เวสสันดรชาดกนี้เป็นเรื่องราวที่มีความผูกพันกับพระพุทธศาสนามาโดยตลอดตัวละครที่ปรากฏในเรื่องได้สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อันเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตภายในกรอบศีลธรรมจรรยา โดยเฉพาะเป็นการสอนหลักธรรมโดยการยกบุคคลเป็นตัวอย่างเพื่อให้เห็นถึงธรรมที่แทรกอยู่และเป็นอุทาหรณ์แห่งความเป็นผู้เสียสละ ยินดีที่จะบริจาคทุกอย่างเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น เนื้อเรื่องแฝงไว้ด้วยคติสอนใจให้รู้จักการดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาชีวิตให้เกิดสุข ตลอดจนหล่อหลอมอัธยาศัยของคนในสังคมให้มีความสามัคคี มีน้ำใจ รู้จักให้อภัยและให้อีกสกัน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างบารมีธรรมให้เกิดขึ้นแก่ตนเองและผู้อื่น หากจะนำเอาหลักการทางพระพุทธศาสนาขยายความพฤติกรรมของตัวละคร ก็จะทำให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นและทำให้เห็นถึงคุณธรรมที่ปรากฏในพฤติกรรมต่างๆ ของตัวละคร อันจะเป็นการส่งเสริมปัญญาและเป็นแนวปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรมนอกจากนั้นมหาเวสสันดรชาดก มีทั้งหมด ๑๓ กัณฑ์ ประกอบด้วย ๑๐๐๐ พระคาถา โดยสรุปย่อไว้ดังนี้

๑) กัณฑ์ทศพร เริ่มตั้งแต่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ แล้วเสด็จไปเทศนาโปรดพระเจ้าพิมพิสาร ต่อจากนั้นเสด็จไปโปรดพุทธบิดาและพระประยูรญาติที่กรุงกบิลพัสดุ์ เกิดฝนโบกขรพรรษ พระสงค์สาวกราบทูลอาราธนาให้ทรงแสดงเรื่องมหาเวสสันดรชาดก เริ่มตั้งแต่เมื่อกัปที่ ๔๘ นับแต่ปัจจุบัน พระนางผุสดีซึ่งจะทรงเป็นพระมารดาของพระเวสสันดร ทรงอธิษฐานขอเป็นมารดาของผู้มีใจบุญ จบลงตอนพระนางได้รับพร ๑๐ ประการจากพระอินทร์ อานิสงส์ของผู้บูชากัณฑ์นี้คือ ผู้นั้นจะได้รับทรัพย์สมบัติดังปรารถนา ถ้าเป็นสตรีจะได้สามีที่เป็นที่ชอบเนื้อใจบริบูรณ์

^๕ ประจักษ์ ประภาพิตยกร, สมณภิธานมหาเวสสันดรชาดก, (กรุงเทพมหานคร : สยามพัฒนา, ๒๕๒๒), หน้า คำนำ.

ได้กรรยาเป็นที่ต้องประสงค์อีกเช่นเดียวกันจะได้บุตรหญิงชายเป็นคนว่านอนสอนง่าย มีรูปร่างที่งดงาม มีความประพฤติดีกริยาเรียบร้อย

๒) กัณฑ์หิมพานต์ พระเวสสันดรทรงเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทนต์กับพระนางผุสดี แห่งแคว้นสรีวิราชบุรีประสูติที่ตรอกพ้อคำ เมื่อพระเวสสันดรได้รับเวนราชสมบัติจากพระบิดา ได้พระราชทานช้างปัจจันตเคนทร์แก่กษัตริย์แคว้นกลิงกราษฎร์ ประชาชนไม่พอใจพระเวสสันดรจึงถูกพระราชบิดาเนรเทศไปอยู่ป่าหิมพานต์ อาณิสสย์ของผู้ชากัณฑ์นี้คือ ย่อมได้สิ่งปรารถนาทุกประการ ครั้นตายแล้วได้บังเกิดในสุคติโลกสวรรค์เสวยสมบัติอันมโหฬาร มีบริวารแวดล้อมบำรุงบำเรออยู่เป็นนิรันดร์จากสวรรค์แล้ว จะลงมาเกิดในตระกูลขัตติยะมหาศาลหรือตระกูลพราหมณ์มหาศาลอันบริบูรณ์ด้วยทรัพย์ศฤงคารบริวารมากมายนานาประการจะประมาณมิได้ ประกอบด้วยการสบายใจทุกอิริยาบถ

๓) กัณฑ์ทานกัณฑ์ ก่อนเสด็จไปอยู่ป่า พระเวสสันดรได้พระราชทานสัตสดกมหาทาน คือช้าง ม้า รถ ทาสชาย ทาสหญิง โคนม และ นางสนม อย่างละ ๙๐๐ อาณิสสย์ของผู้ชากัณฑ์นี้คือ จะบริบูรณ์ด้วยแก้วแหวนเงินทอง ทาส ทาสี และสัตว์ ๒ เท้า ๔ เท้า ครั้นตายแล้วจะได้ไปเกิดในฉกพจรสวรรค์มีนางเทพอัปสรแวดล้อมมากมายเสวยสุขในปราสาทแล้วด้วยแก้ว ๙ ประการ

๔) กัณฑ์วันปเวสน์ พระเวสสันดรทรงพาพระนางมัทรีและพระชาลี (โอรส) พระกัณหา (ธิดา) เสด็จจากเมืองผ่านแคว้น เจริญราษฎร์ จนเสด็จถึงเขาวงกตในป่าหิมพานต์ อาณิสสย์ของผู้ชากัณฑ์นี้คือ จะได้รับความสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้าจะได้เป็นบรมกษัตริย์ในชมพูทวีป เป็นผู้ทรงปรีชาเฉลียวฉลาดสามารถปราบอริราชศัตรูให้ย่อยยับไป

๕) กัณฑ์ชูชก ชูชกพราหมณ์ ขอทานได้นางอมิตตานุตรสาวของเพื่อนเป็นภรรยา นางใช้ให้ชูชกไปขอสองกุมาร ชูชกเดินทางไปสืบข่าวในแคว้นสรีวิราชบุรี สามารถหลบลี้การทำร้ายของชาวเมือง พบพราณเจตบุตรลงพราณเจตบุตรให้บอกทางไปยังเขาวงกต อาณิสสย์ของผู้ชากัณฑ์นี้คือ จะได้บังเกิดในตระกูลกษัตริย์ ประกอบด้วยสมบัติอันงดงามกว่าคนทั้งหลาย จะเจรจาปราศรัยก็ไพเราะเสนาะโสต แม้จะได้สามีภรรยา และบุตรธิดาก็ล้วนแต่มีรูปทรงงดงามสอนง่าย

๖) กัณฑ์จุลพน ชูชกเดินทางผ่านป่าตามเส้นทางที่เจตบุตรแนะนำจนถึงที่อยู่ของอัจจุตฤาษี อาณิสสย์ของผู้ชากัณฑ์นี้คือ แม้จะบังเกิดในปรภพใดๆ จะเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยสมบัติบริวาร

จะมีอุทยานอันคารคาศด้วยไม้หอมตรลบไป แล้วจะมีสระโบกขรณีอันเต็มไปด้วยประทุมชาติ ครั้นตายไปแล้วก็ได้เสวยทิพย์สมบัติในโลกหน้าสืบต่อไป

๙) กัณห์มหัพพน ชูชกลวงอัจฉฤตยาธิ ให้บอกทางผ่านป่าไม้ใหญ่ไปยังที่ประทับของ พระเวสสันดร อานิสงส์ของผู้บูชากัณห์นี้คือ จะเสวยสมบัติใดในดาวดึงส์เทวโลกนั้นแล้ว จะได้ลงมาเกิดเป็นกษัตริย์มหาศาล มีทรัพย์ศฤงคารบริวารมากมี อุทยานและสระโบกขรณีที่เป็นประภาส เป็นผู้บริบูรณ์ด้วยสักดำนุภาพเฟื่องฟูไปทั่วชมพูทวีป อีกทั้งจักได้เสวยอาหารทิพย์เป็นนิตย์ นิรันดร

๑๐) กัณห์กุมาร ชูชกทูลขอสองกุมาร ทูตีสองกุมารเฉพาะพระพักตร์พระเวสสันดร แล้วพาออกเดินทาง อานิสงส์ของผู้บูชากัณห์นี้คือ ย่อมประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา ครั้นตายไปแล้วได้เกิดในภพมาพจรสวรรค์ในสมัยที่พระศรีอาริยามนต์ใดมาอุบัติก็จะได้พบศาสนาของพระองค์ จะได้ถือปฏิสนธิในตระกูลกษัตริย์ ตลอดจนได้สดับตรับฟังพระสัทธรรมเทศนาของพระองค์ แล้วบรรลุพระอรหัตผลพร้อมด้วยปฏิสัมภิทาทั้ง ๔ ด้วยบุญราศีที่ได้อบรมไว้

๑๑) กัณห์มัทรี พระนางมัทรีเสด็จกลับจากหาผลไม้ในป่าออกติดตามสองกุมารตลอดทั้งคืน จนถึงทรงวิสาขบูชา (สลด) เฉพาะพระพักตร์พระเวสสันดร เมื่อทรงสิ้นแล้วพระเวสสันดร ตรัสเล่าความจริงเกี่ยวกับสองพระกุมาร พระนางทรงอนุโมทนาด้วย อานิสงส์ของผู้บูชากัณห์นี้คือ เกิดในโลกหน้าจะเป็นผู้มั่งคั่งสมบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติเป็นผู้มีอายุยืนยาวทั้งประกอบด้วยรูปโฉมงดงามกว่าคนทั้งหลาย จะไปในที่ใดๆ ก็จะมีแต่ความสุขทุกแห่งหน

๑๒) กัณห์สักกบรรพ พระอินทร์เกรงว่าจะมีผู้มาขอพระนางมัทรี จึงแปลงเป็นพราหมณ์ชรามาทูลขอพระนางมัทรีแล้วฝากไว้กับพระเวสสันดร อานิสงส์ของผู้บูชากัณห์นี้คือ เป็นผู้ที่เจริญด้วยลาภยศตลอดจนจตุรพิธพรทั้ง ๔ คืออายุ วรรณะ สุขะ พละ ตลอดกาล

๑๓) กัณห์มหาราช ชูชกเดินทางเข้าไปแคว้นสิวีราชภูร์ พระเจ้ากรุงสญชัย ทรงได้สองกุมาร ชูชกได้รับพระราชทานเลี้ยง และ ถึงแก่กรรมด้วยกินอาหารมากเกินไป อานิสงส์ของผู้บูชากัณห์นี้คือ จะได้มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และนิพพานสมบัติเมื่อเกิดเป็นมนุษย์จะได้เป็นพระราชเจ้าเมื่อจากโลกมนุษย์ไปก็จะไปเสวยทิพย์สมบัติ ในภพมาพจรสวรรค์มีนางเทพอัปสรเป็นบริวาร ครั้นบารมีแก่กล้าก็จะได้นิพพานสมบัติอันตัดเสียซึ่งชาติ ชรา พยาธิ มรณะ พ้นจากโอฆะ

๑๒) กัณฑ์กษัตริย์ กษัตริย์แคว้นถลิงราชย์ทรงคืนช้างปัจจัยนาเคนทร์ พระเจ้ากรุงสุโขทัย พระนางผุสดี พระชาลี พระกัณหา เสด็จไปทูลเชิญพระเวสสันดร พระนางมัทรีกลับพระนคร เมื่อกษัตริย์ทั้งหกพระองค์ทรงพบกันก็ทรงวิสัชนา ต่อมาฝนโบกขรพรรษตกจึงทรงพินิจอันสงฆ์ของผู้นำกัณฑ์นี้คือ จะได้เป็นผู้ที่เจริญด้วยพร ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ทุกๆชาติแล

๑๓) กัณฑ์นครกัณฑ์ กษัตริย์หกพระองค์เสด็จกลับพระนคร พระเวสสันดรได้ครองราชย์ดังเดิม บ้านเมืองสมบูรณ์พูนสุข จนพระชนมายุได้ ๑๒๐ พรรษา จึงเสด็จสวรรคตนิคาลัยอันสงฆ์ของผู้นำกัณฑ์นี้คือ จะได้เป็นผู้บริบูรณ์ด้วยวงศาคุณาญาติข้าทาสชาย-หญิง ธิดา สามี หรือบิดามารดา เป็นต้นอยู่พร้อมหน้ากันด้วยความผาสุก ปราศจากโรคอาพาธทั้งปวง จะทำการใดๆ ก็พร้อมเพียงกันยังการงานนั้นๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

๓. ๓.๒ เรื่องพุทธประวัติ ความเชื่อเรื่องพุทธประวัติ^{๙๐} ที่แพร่หลายนั้นมาจากปฐมสมโพธิกถา ซึ่งเป็นคัมภีร์แสดงเรื่องราวของพระพุทธเจ้า ตั้งแต่ประทับอยู่บวรสวรรค์ชั้นดุสิตแล้วเทวดาอัญเชิญให้มาอุบัติในโลกมนุษย์เป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ได้พบเทวดาแห่งการเกิด แก่ เจ็บ ตาย จนคิดเสด็จออกมหาภิเนษกรรม (การเสด็จออกบวช) ในที่สุด ทรงตรัสรู้ได้ประกาศพระศาสนาไปจนถึงปรินิพพานและการแบ่งพระบรมธาตุ ต่อท้ายด้วยเรื่องพระเจ้าอโศกทรงยกย่องพระพุทธศาสนาและการอันตรธานของพระศาสนาในที่สุด พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่เกิดขึ้นในอินเดียก่อนพุทธศักราช ๔๕ ปี (พุทธศักราชเริ่ม ตั้งแต่ปีที่พระพุทธเจ้า เสด็จเข้าสู่ปรินิพพาน) นับว่าเป็นศาสนาที่สำคัญที่สุดในโลกศาสนาหนึ่งมีผู้นับถือ หลายร้อยล้านคนโดยเฉพาะในประเทศต่างๆ ทางเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และเอเชียอาคเนย์ ผู้ให้กำเนิดพระพุทธศาสนา คือ พระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นโอรสของ พระเจ้าสุทโธทนะ และพระนาง สิริมหามายา แห่ง กรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ ซึ่งเวลานี้อยู่ในเขตประเทศเนปาล

ในสมัยที่ พระองค์ ยังไม่ได้ออกบวช มีพระนามว่าสิทธัตถะในขณะที่ยัง ทรง เป็นเด็ก อยู่ก็ทรงศึกษาศิลปวิทยาการ ในสำนักต่างๆ หลายสำนัก ด้วยกันจนเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญใน

^{๙๐} ปรีชญานิ ประสพเนตร, จิตรกรรม : สะท้อนความคิดทางวัฒนธรรม , (กรุงเทพมหานคร : คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๒), หน้า ๘.

วิชาการต่าง ๆ หลาย สาขา เมื่อพระสิทธัตถะมีพระชนม์ได้ ๑๖ พรรษา ก็ทรงอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงยโสธราและมี โอรสองค์หนึ่ง คือ เจ้าชายราหุล ชีวิตในฆราวาสวิสัยของพระองค์มีแต่ความสมหวัง ไปทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ต่อมาเมื่อ มีพระชนมายุได้ ๒๙ พรรษาก็ทรงเบื่อหน่ายโลก เพราะทรงเห็นความไม่เที่ยงแท้แน่นอน ของโลกและ ทรงหวังจะช่วยชาวโลกให้พ้นทุกข์ จึงได้ทรงสละความสนุกสนานประการ สละบุตรและพระมเหสี พระญาติ และพระสหายเพื่อผนวช หาทางที่จะนำไปสู่ความพ้น ทุกข์ ทรงผนวชอยู่จนกระทั่งมีพระชนม์ ได้ ๓๕ พรรษา จึงได้ตรัสรู้ที่รู้งี้แจ้งในความจริงแห่งโลก เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เมื่อตรัสรู้แล้ว พระองค์ก็เสด็จเที่ยวแนะนำสั่งสอนประชาชนในแคว้นต่าง ๆ ในอินเดียเพื่อ หาทางที่จะนำ ประชาชนไปสู่ ความ พ้นทุกข์อยู่เป็นเวลาถึง ๔๕ ปี ปรากฏว่าประชาชนชาวอินเดียใน สมัยนั้นได้หันมานับถือ พระพุทธศาสนาและเข้ามา บรรพชา อุปสมบทเป็นจำนวนมาก พระพุทธเจ้าทรง สั่งสอนอยู่จนกระทั่งมี พระชนมายุได้ ๘๐ พรรษา จึงปรินิพพาน

หลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว สาวกของพระองค์ก็ยังช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนาสืบต่อมา จนกระทั่งถึงประมาณ พ.ศ. ๓๐๐ พระเจ้า อโศกมหาราชแห่งเมืองปาฏา ลีบุตรร่วมกับคณะสงฆ์ได้ส่ง พระสงฆ์ออกประกาศ พระพุทธศาสนา ทั้งภายในและ ภายนอกประเทศอินเดีย คณะสงฆ์สายหนึ่งได้ เข้ามายังสุวรรณภูมิ อันได้แก่ดินแดนในเขต ประเทศพม่า และไทยในปัจจุบันนี้ พระพุทธศาสนาได้ เจริญรุ่งเรืองขึ้นในดินแดนนี้ ตามลำดับ จนกระทั่ง ถึงสมัยสุโขทัย เป็นราชธานี พ่อขุนรามคำแหงมหาราชจึงได้ทรงรับเอา พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย และเป็นศาสนาประจำชาติเรื่อยมา จนกระทั่งถึงทุกวันนี้แม้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทยก็ตราไว้ว่า พระมหากษัตริย์จะต้องทรง เป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นองค์เอกอัคร ศาสนูปถัมภก คือ แม้พระองค์จะทรงนับถือ พระพุทธศาสนา แต่พระองค์ก็ พระราชทานความอุปถัมภ์ แก่ศาสนาอื่น ๆ ในเมืองไทยด้วยเช่นกัน พระพุทธศาสนากับ ชนชาติไทย คลุกเคล้ากันมาเป็นเวลาช้านาน ศิลปวัฒนธรรมตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณีของชนชาติไทยก็ได้รับการหล่อหลอมจาก พระพุทธศาสนาทั้งสิ้น

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เกิดในอินเดียก่อนพุทธศักราช ๔๕ ปี (พุทธศักราชเริ่มตั้งแต่ปีที่พระพุทธเจ้า เสด็จเข้าสู่ปรินิพพาน) นับว่าเป็นศาสนาที่สำคัญที่สุดในโลกศาสนาหนึ่งมีผู้นับถือ หลายร้อยล้านคนโดยเฉพาะในประเทศ ต่าง ๆ ทางเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และเอเชีย

อาคเนย์ ผู้ให้ กำเนิดพระพุทธศาสนา คือ พระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นโอรสของ พระเจ้าสุทโธทนะ และ พระนาง สิริมหามายา แห่ง กรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ ซึ่งเวลานี้อยู่ในเขตประเทศเนปาล ในสมัยที่ พระองค์ ยังไม่ได้ ออกบวช มีพระนามว่า สิทธัตถะ ในขณะที่ยัง ทรง เป็นเด็กอยู่ก็ทรงศึกษาศิลป วิทยาการ ในสำนักต่าง ๆ หลายสำนัก ด้วยกันจนเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในวิชาการต่าง ๆ หลาย สาขา

เมื่อพระสิทธัตถะมีพระชนม์ได้ ๑๖ พรรษา ก็ทรงอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงยโสธรา และมี โอรสองค์หนึ่ง คือ เจ้าชายราหุล ชีวิตในฆราวาสวิสัยของพระองค์มีแต่ความสมหวัง ไปทุก สิ่งทุกอย่าง แต่ต่อมาเมื่อ มีพระชนมายุได้ ๒๙ พรรษาก็ทรงเบื่อหน่ายโลก เพราะทรงเห็นความไม่เที่ยงแท้แน่นอน ของโลกและ ทรงหวังจะช่วยชาวโลกให้พ้นทุกข์ จึงได้ทรงสละความสุข นานาประการ สละ ลูกเมีย ญาติ พี่น้อง และมิตร สหายออกบวช เพื่อหาทางที่จะนำไปสู่ความพ้น ทุกข์ ทรงผนวชอยู่จนกระทั่งมีพระชนม์ ได้ ๓๕ พรรษา จึงได้ตรัสรู้คือรู้แจ้งในความจริงแห่งโลก เป็นพระสัมมา- สัมพุทธเจ้า เมื่อตรัสรู้แล้ว พระองค์ก็เสด็จเที่ยวแนะนำสั่งสอนประชาชนในแคว้น ต่าง ๆ ในอินเดียเพื่อ หาทางที่จะนำ ประชาชนไปสู่ ความ พ้นทุกข์อยู่เป็นเวลาถึง ๔๕ ปี ปรากฏว่า ประชาชน ชาวอินเดียใน สมัยนั้น ได้หันมานับถือ พระพุทธศาสนาและเข้ามา บรรพชา อุปสมบท เป็นจำนวนมาก พระพุทธเจ้าทรง สั่งสอนอยู่จนกระทั่งมี พระชนมายุได้ ๘๐ พรรษา จึงปรินิพพาน

หลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว สาวกของพระองค์ก็ยังช่วยกันเผยแผ่ พระพุทธศาสนาสืบต่อมา จนกระทั่งถึงประมาณ พ.ศ. ๓๐๐ พระเจ้า อโศกมหาราชแห่งเมืองปาฏา ลีบุตรร่วมกับคณะสงฆ์ได้ส่ง พระสงฆ์ออกประกาศ พระพุทธศาสนา ทั้งภายในและ ภายนอก ประเทศอินเดีย คณะสงฆ์สายหนึ่งได้ เข้ามายังสุวรรณภูมิ อันได้แก่ดินแดนในเขต ประเทศพม่า และไทยในปัจจุบันนี้ พระพุทธ- ศาสนาได้ เจริญรุ่งเรืองขึ้นในดินแดนนี้ ตามลำดับ จนกระทั่ง ถึง สมัยสุโขทัย เป็นราชธานี พ่อขุนรามคำแหงมหาราชจึงได้ทรงรับเอา พระพุทธศาสนาเป็นศาสนา ประจำชาติไทย และเป็นศาสนาประจำชาติเรื่อยมา จนกระทั่งถึงทุกวันนี้แม้ในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักร ไทยก็ตราไว้ว่า พระมหากษัตริย์จะต้องทรง เป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นองค์เอก อัคร ศาสนูปถัมภก คือ แม้พระองค์จะทรงนับถือ พระพุทธศาสนา แต่พระองค์ก็ พระราชทาน ความอุปถัมภ์ แก่ศาสนาอื่น ๆ ในเมืองไทยด้วยเช่นกัน พระพุทธศาสนากับ ชนชาติไทย คลุกเคล้า

กันมาเป็นเวลาช้านาน ศิลปวัฒนธรรมตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณีของชนชาติไทยก็ได้รับการหล่อหลอมจาก พระพุทธศาสนาทั้งสิ้น

๓.๓.๓ เรื่องสังข์สินไชย สังข์สินไชย^{๑๑} (บางแห่งใช้ศัพท์ว่า สังข์สินไช บ้าง สังข์สินไชยบ้าง สินไชยบ้าง) ที่เป็นเรื่องที่เล่ากันสืบต่อๆ มา ถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งส่วนใหญ่ถ่ายทอดสู่ชนรุ่นหลังด้วยมุขปาฐะ หรือเรื่องเล่า หรือตำนานที่ยึดโยงกับพุทธศาสนา เป็นปฐมบทของการศึกษา ด้านศิลปวัฒนธรรม ในยุคประวัติศาสตร์สมัยใหม่ในดินแดนอีสานที่สามารถเรียนรู้อัตลักษณ์อีสาน ผ่านแง่มุม ความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ในทางสังคมวัฒนธรรมของผู้คนที่ซ่อนแฝงอยู่ในสิ่งนั้น เรื่องสินไชยปรากฏที่คอสองด้านทิศเหนือ ปรากฏอยู่สองภาพ มีเนื้อหาสองตอนคือตอนสินไชยรบกับกุมภกันท์ และภาพตอนสินไชยรบกับงูชวง

ที่มาของวรรณกรรมเรื่องสินไชย เป็นวรรณกรรมนิทานที่แพร่หลายมากในภาคอีสาน และนิยมนำมาอ่านในบัญชีนเฮือนดี (งานศพ) มากกว่าเรื่องอื่น ๆ เพราะเหตุว่าเรื่องราวตื่นเต้นผจญภัยดี มีสำนวนไพเราะเป็นแบบอย่างของการประพันธ์โคลงสาร (กลอนลำ) โดยเฉพาะกลอนเดินคองของเรื่องสินไชยครุหมอลำจะนำมาเป็นตัวอย่างให้ลูกศิษย์ฝึกกล่าวอยู่เนือง ๆ จนบรรดาหมอลำจะถือเสมือนว่าสินไชยตอนเดินคองเป็นบทครู ตอนเริ่มเรื่องของวรรณกรรมเรื่องสินไชยนี้ ผู้ประพันธ์ (ท้าวปรารค์คำ) ได้บอกไว้ว่าเป็นชาดกในพระเจ้าห้าสิบชาติอีกด้วย สรุปเนื้อหาโดยย่อมีดังนี้

มีเมืองหนึ่งชื่อว่า เมืองปัญจาล ซึ่งมีท้าวสุทราครอง มีมเหสีชื่อนางจันทาเทวี พระขนิษฐาของท้าวสุทรา ชื่อนางสุมนชา ถูกยักษ์ลักพาไปเป็นชายา ภายหลังจึงพาชายาทั้งเจ็ดกลับเมือง อยู่มาไม่นานพระชายาทั้งเจ็ดและพระมเหสีตั้งครรภ์ ประสูติออกมาเป็นโอรสทุกพระองค์ พระมเหสีนางจันทาเทวีประสูติโอรสเป็นราชสีห์ชื่อว่า " สีโห " ส่วนพระชายาองค์สุดท้ายต้องประสูติโอรสชื่อว่า " สินไชย (สินไชย) " และมีสังข์เป็นอาวุธติดมือมาพร้อมกับประสูติ หมอหูสา (โหรา) ทำนายว่าพระโอรสสินไชยมีบุญญาธิการมาก สามารถปราบยักษ์และศัตรูได้ทั่วจักรวาล พี่สาวทั้งหกอีกนางน้องสาวมา จึงคิดสินบนหมอหูสาให้ทำนายเท็จกราบทูลท้าวสุทรา ท้าวสุทราจึงจำยอม

^{๑๑} ประเสริฐ ศิธรัดนา, จิตรกรรม, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๔๔ - ๑๔๕.

จับไล่นางและโอรสสินไชยออกจากเมือง เพราะหมอหูสาพูดว่าพระโอรสจะนำความวิบัติมาสู่บ้านเมือง ท้าวสีโหโอรสสมเหสีจันทาทะเวียดติดตามสินไชยไปด้วย

มารดาสินไชยพร้อมด้วยท้าวสีโหและสินไชยก็เดินป่าพนจรไป พระอินทร์ทราบเรื่องจึงมาเนรมิตกระท่อมให้แม่ลูกอาศัยอยู่ หกกุมารเจริญวัยได้เสด็จประพาสปามาพบกระท่อมของสินไชยและมารดา สินไชยได้แสดงอภินิหารให้กุมารทั้งหกชม วันหนึ่งกุมารทั้งหกอยากอวดอิทธิฤทธิ์ให้บิดาชม จึงมาติดสินบนให้สินไชยเรียกสัตว์เข้าเมือง พระบิดาเห็นดังนั้นจึงคิดว่าพระกุมารมีอิทธิฤทธิ์สามารถเรียกสัตว์ป่าได้จริง ๆ พระบิดาจึงสั่งให้กุมารทั้งหกไปติดตามหานางสุมนหาที่ยกยักลักพาไป พระกุมารทั้งหกจึงอ่อนวอนให้สินไชยช่วยเหลือไปตามพระเจ้าอา พระมารดาไม่อยากให้สินไชยไป แต่สินไชยได้รับรองกับพระมารดาว่าตนเองมีอิทธิฤทธิ์ มีทั้งสังข์และท้าวสีโหที่จะช่วยขจัดภัยพิบัติทั้งปวง พระมารดาจึงยินยอมให้ไปกับกุมารทั้งหก

เมื่อกองโยธาไปถึงฝั่งมหาสมุทรสินไชยจึงให้กองโยธาและกุมารทั้งหกตั้งทัพคอยอยู่ที่ฝั่งน้ำ ตนและสีโหจะไปยังเมืองยักยัดติดตามนางสุมนหาเอง สินไชยก็ให้ท้าวสีโหเหาะไปจนถึงเมืองยักยัก ได้พบนางสุมนหาเล่าเรื่องของตนให้ฟัง นางสุมนหาที่ยินดีแต่นางเองก็หวั่นพระธิดาเชื่อนางสุดาจันทร์ ที่ตกเป็นชายาท้าววิรุณนาค เพราะยักยักผู้เป็นบิดาเสียพนันกับท้าววิรุณนาค เมื่อยักยักผู้เป็นสามีนางสุมนหาเข้าเมืองทราบว่ามีมนุษย์อยู่ในปราสาท จึงตามหาจนพบสินไชย ทั้งสองรบกันด้วยศาสตรศิลป์ต่าง ๆ นานา

ในที่สุดสินไชย ก็ฆ่ายักยักได้ และไปเมืองนาคเล่นพนันเอาเมืองกับท้าววิรุณนาค ท้าววิรุณนาคแพ้ยอมยกเมืองให้ แต่ไม่ยอมให้นางสุดาจันทร์ ทั้งสองจึงรบกันสินไชย ซึ่งนางไปได้จึงพานางสุดาจันทร์และนางสุมนหากลับมายังฝั่งมหาสมุทรที่กุมารตั้งทัพคอยอยู่ กุมารทั้งหกดีพระทัยมาก แต่ไม่รู้จะไปทูลพระบิดาอย่างไรดี จึงหาอุบายฆ่าสินไชย เมื่อได้โอกาสจึงผลักสินไชยตกเหวพร้อมกับสีโห หกกุมารจึงยกทัพกลับเมืองพานางสุมนหาและนางสุดาจันทร์เข้าเมือง ระหว่าทางนางสุมนหาเป็นห่วงสินไชยมาก แต่ก็จใจจึงนำผ้าสไบแขวนไว้อธิษฐานว่าหากสินไชยยังมีชีวิตอยู่ ขอให้นางได้พบผ้าผืนนี้อีก หกกุมารยกทัพกลับถึงเมือง

ท้าวสุทราธิบดีทรงดีพระทัยมาก ที่หกกุมารมีอิทธิฤทธิ์ปราบยักยักปราบนาคได้สำเร็จ จึงจัดงานเฉลิมฉลองเป็นการใหญ่ ส่วนนางสุมนหาและนางสุดาจันทร์ไม่กล้าจะทูลความจริง เพราะคิดว่าสินไชยคงตายแล้ว วันหนึ่งพ่อค้าสำเภาได้พบผ้าสไบซึ่งเป็นผ้ากษัตริย์ จึงนำมาถวาย

ท้าวสุทราชนางสุมณฑาเห็นผ้าของตนที่อธิฐานไว้ จึงทราบว่พระสินไชยยังมีชีวิตอยู่ จึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ท้าวสุทราชนั่งฟัง ท้าวสุทราชนั่งจึงจัดงานฉลองพระนครเจ็ดวันเจ็ดคืน เพื่ออุบายให้ท้าวสินไชยมาเที่ยวงานเฉลิมฉลอง และให้นางสุมณฑาคอยติดตามดูคนมาเที่ยวงานเพื่อตามหาสินไชย ฝ่ายสินไชยเมื่อถูกผลัดตกเหวร้อนถึงพระอินทร์ฯ มาช่วยชุบชีวิตแล้วให้กลับไปอยู่กับมารดาตามเดิม เมื่อมีงานฉลองพระนครก็ไปเดินเที่ยว นางสุมณฑาพบเข้าจึงให้เข้าเฝ้าท้าวสุทราชนางสุมณฑาสอบถามความจริง จึงสั่งให้ประหารหมอบุช และขับไล่พระกุมารทั้งหกและพระชายาทั้งหกไปอยู่เมืองจำปา ท้าวสุทราชนั่งก็แต่งราชรถไปรับพระชายาและสินไชยเข้าเมือง ส่วนนางสุดาจันทร์ท้าววิรุณนาคนมาขอไปเป็นชายาเหมือนเดิม ท้าวสินไชยก็ได้ครองราชย์ปกครองราษฎรอยู่ในทศพิธราชธรรมสืบมา

๓.๔ สรุป

จากการศึกษาประวัติความเป็นมา ผลของการศึกษาพบว่า จิตรกรรมฝาผนัง ถือว่าเป็นศิลปะที่มีความประณีตสวยงาม แสดงความรู้สึกชีวิตจิตใจและความเป็นไทย ที่มีความอ่อนโยนละมุนละไม สร้างสรรค์สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนได้ลักษณะประจำชาติ มีลักษณะประจำชาติที่มีลักษณะ และรูปแบบเป็นพิเศษ นิยมเขียนบนฝาผนังภายในอาคารที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาและอาคารที่เกี่ยวกับบุคคลชั้นสูง เช่น โบสถ์ วิหาร พระที่นั่ง วัง บนผืนผ้า บนกระดาน และบนสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ โดยเขียนด้วยสีฝุ่น ตามกรรมวิธีของช่างเขียนไทยแต่โบราณ เนื้อหาที่เขียนมักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอดีตพุทธ พุทธประวัติ ทศชาติชาดก ไตรภูมิ วรรณคดีและชีวิตไทย พงสาวดารต่างๆ

ส่วนใหญ่นิยมเขียนประดับผนังพระอุโบสถ วิหารอันเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ประกอบพิธีทางศาสนา ลักษณะจิตรกรรมไทยแบบประเพณีเป็นศิลปะ แบบอุดมคติ (Idealistic) ผนวกเข้ากับเรื่องราวที่กึ่งลึกลับมหัศจรรย์ ซึ่งคล้ายกับงาน จิตรกรรมในประเทศแถบตะวันออกหลาย ๆ ประเทศ เช่น อินเดีย เป็นภาพที่ระบายสีแบนเรียบ ด้วยสีค่อนข้างสดใส และมีการตัดเส้นเป็นภาพ ๒ มิติ ให้ความรู้สึกเพียงด้านกว้างและยาว ไม่มีความลึก ไม่มีการใช้แสงและเงามาประกอบจิตรกรรมไทยแบบประเพณีมีลักษณะพิเศษในการจัดวางภาพแบบเล่าเรื่องเป็นตอน ๆ ตามผนัง

ช่องหน้าต่าง โดยรอบโบสถ์ วิหาร และผนังด้าน หน้าและหลังพระประธาน ภาพจิตรกรรมไทยมี การใช้สีแตกต่างกันออกไปตามยุคสมัย

จากแนวคิดจิตรกรรมฝาผนังอีสานได้กล่าวถึงการสร้างและวาดภาพบนผนังเพื่อ พิธีกรรมและมาจากแรงจูงใจคนสร้างเป็นสำคัญ เรื่องราวของอุบะเต้มที่เขียนเป็นการเลียนแบบ ของจริงนั้น มักเป็นเรื่องพิธีกรรม การใช้ชีวิตของคนในยุคสมัยนั้นๆ การนำเสนอเรื่องที่วาดเป็น การสื่อความหมายในเชิงสัญลักษณ์ต่างๆ แม้วัฒนธรรมการสร้างอุบะเต้มบนผนังสิมในภาคอีสาน ไม่ได้สืบทอดมาจากวัฒนธรรมการสร้างอุบะเต้มบนผนังถ้ำโดยตรงเพราะอุบะเต้มบนผนังถ้ำเพื่อ ความสวยงาม แต่คติในการสร้าง อุบะเต้มบนผนังสิมไม่ใช่เพื่อความงดงามอย่างเดียว แต่ภาพวาด บนผนังสิมเป็นการสั่งสอน รวมทั้งแสดงความเชื่อของผู้คนในยุคหนึ่งด้วยการวาดภาพบนผนังสิม ยังเป็นการสื่อสารเล่าเรื่องโดยอาศัยภาพวาดและตัวอักษร เป็นเครื่องมือในการสั่งสอนศีลธรรม ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา แสดงวิถีชีวิตคนในท้องถิ่นให้ความรู้ ให้คติ และความเพลิดเพลิน ทำให้คนดูเกิดอรรถรสและจินตนาการต่างไปจากการฟัง